

REPREZENTAREA CARTOGRAFICĂ A UNOR PARTICULARITĂȚI GEOGRAFICE REFLECTATE DE ANTROPONIMELE FĂGĂRĂȘENE LA NIVEL COMUNAL ȘI LOCAL ÎN ȚARA OLTULUI

Ionel Boamfă, Daniel Condorachi

Departamentul de Geografie,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași
ionel_boamfa@yahoo.com, condordan@yahoo.com

Introducere

Fondul antroponimic al oricărei arii geografice oferă o bogăție considerabilă de informații în ceea ce privește particularitățile geografice. Bazându-ne pe inventarierea surselor de informații onomastice – colecții de inscripții pentru antichitatea daco-romană (secolele II-III d. Hr.), colecții de documente, înregistrări statistice (urbarii, conscripții), pentru epoca medievală și începutul epocii moderne (secolele XIII-XIX), anuare, cărți de telefon, liste electorale, pentru perioada interbelică, până în zilele noastre – am înscris într-o bază de date statistice, la nivel de localități, aceste înregistrări, care includ atât numele consemnate, cât și numărul de purtători ai acestora. Informația antroponimică a fost grupată într-un fișier Microsoft Excel, rezervând câte o foaie de lucru pentru fiecare secol. Datele prelucrate se pot cartografia, utilizând programul Philcarto, fie la nivelul localităților, fie la cel al decupajului administrativ elementar (municipii, orașe, comune), scoțând în evidență particularități legate de structura etnică și cea confesională a populației, structura profesională din trecut a populației active, originea geografică a locuitorilor, ponderea știutorilor de carte, structura pe grupe de vârstă etc. Aceste hărți se pot realiza fie pentru un singur moment/interval, fie să surprindă distribuția crono-spațială a acestor particularități.

Evidențierea distribuției spațiale/crono-spațiale a numelor de persoană este un subiect mai puțin analizat în literatura științifică românească. În alte țări, acest subiect a fost abordat pe larg, cu realizări deosebite, așa cum este cazul cu antroponimele din Regatul Unit, Irlanda, Franța, Elveția, Statele Unite ale Americii, Canada etc. În ceea ce ne privește, ne-am propus să realizăm o prezentare atât evolutivă (în timp), cât și spațială (evidențind repartitia geografică a numelor de persoană), încercând să evidențiem (pe cât posibil), prima mențiune documentară a numelui respectiv, sensul termenului de la care provine, variante și derivate ale sale, atestări documentare mai vechi, până astăzi (dacă există) și distribuția spațială, pentru fiecare perioadă/moment în parte (iar acolo unde există și asemenea informații, inclusiv numărul de purtători) și, ca un element de sinteză, specificul antroponomastic al Țării Oltului, atât la nivelul fiecărui interval istoric, cât și pe un interval de timp mai îndelungat (pe parcursul câtorva secole).

Probleme

În realizarea acestui demers ne confruntăm cu o serie de probleme:

- dificultatea accesului la antroponimele din spațiul românesc pentru perioadele mai vechi (acestea se pot extrage din inscripții, pentru perioada daco-romană, din colecțiile de documente, a căror editare este în curs și s-a realizat doar parțial până în prezent, cu nivele de acoperire crono-spațială diferite, între diversele regiuni istorico-geografice ale României);

- informația statistico-documentară incompletă pentru finele Evului Mediu, epocile modernă și contemporană (cuprinsă în conscripții, urbarii, catagrafii, pentru perioada secolelor XVII-XIX, respectiv în Anuarul SOCEC al României Mari, pentru perioada interbelică, cărțile de telefon etc., pentru perioada postbelică);

- discontinuitatea și variabilitatea rețelei de așezări umane, ceea ce creează dificultăți în ceea ce privește urmărirea prezenței în timp a unui nume în aceeași localitate (unele localități au dispărut, altora li s-a schimbat numele, în alte cazuri, anumite localități au fost comasate administrativ cu altele etc.);

- frecvențele modificări în plan politico-administrativ, fapt ce complică procesul de alegere a unui nivel administrativ superior (de exemplu, județean), de raportare a încadrării localităților existente (de la Unirea Principatelor, au existat mai multe reforme administrative, prin care județele – și echivalentele lor moldovenești dinainte de 1864, ținuturile – au fost înlocuite cu ținuturi foarte mari, în anii 1938-1940, regiuni și raioane, în intervalul 1950-1968, al căror număr și dimensiuni au fost modificate de câteva ori, iar revenirea la județe nu a readus pe harta administrativă a țării toate județele desființate în 1950);

- alegerea manierei de reprezentare cartografică, deoarece reprezentarea prin cercuri proporționale creează impresia falsă că un anumit nume este mai bine reprezentat la nivelul așezărilor urbane, dezvoltate, în mare măsură, în epocile modernă și contemporană, mai ales prin migrarea foștilor rurali spre orașe (motiv pentru care am optat pentru metoda clasificării ierarhice ascendente și pentru metoda coeficientului de distribuție spațială).

Ținând cont de suprafața mare pentru care trebuie colectate datele antroponimice și de intervalul de timp foarte extins (acoperind câteva secole – din veacul al XI-lea, pentru Transilvania, din secolele XI-II-XIV – pentru regiunile extracarpătice), date la care se adaugă materialul antroponimic epigrafic, atestat din perioada romană până în secolul al XIII-lea, dar și pentru a verifica modalitatea funcționării manierei în care am decis să realizăm cartografierea antroponimelor, am optat să aplicăm această metodă, ca studiu de caz, pentru Țara Oltului, cunoscută și sub numele de Țara Făgărașului. Motivele pentru care am decis să ne oprim asupra acestei zone sunt:

- existența unor informații statistico-documentare prezente în documentele epigrafice sau/și publicate deja în diferite colecții de documente, pentru perioada secolelor XIII-XVI, care permite, chiar și

secvențial, evidențierea evoluției spectrului antroponimic al Țării Oltului, pentru o perioadă de peste 700 de ani, și chiar cu atestări sporadice, modeste, ale unor patronime din perioada daco-romană (sec. II-III d. Hr.);

- datele statistico-documentare sunt publicate, pentru majoritatea așezărilor din zonă, la un nivel foarte detaliat, pentru secolele XVII-XIX (urbariile realizate de administrația Principatului Transilvaniei în Țara Făgărașului, editate de David Prodan, care recenzează capii de familie și copii de sex masculin ai acestora, conscripțiile austriece din secolul al XVIII-lea, publicate de Ștefan Meteș, care înregistrează doar capii de familie și parțial din secolul următor, completate de o serie de alte lucrări, colecții de documente făgărășene, etc., publicate de Ioan Cavaler de Pușcariu, Nicolae Densusianu, Nicolae Iorga, Nicolae Aron, Constantin Stan, Ștefan Pașca, N. A. Constantinescu, Iorgu Iordan), dar și pentru perioada de după Unirea Transilvaniei cu România (pentru care menționăm ca surse de documentare Anuarul SOCEC al României Mari, lucrarea publicată de Ștefan Pașca – *Nume de persoane și nume de animale din Țara Oltului* –, ambele pentru perioada interbelică, cărțile de telefon ale județelor Brașov și Sibiu, documentarea personală în localitățile făgărășene, pentru lucrarea de licență, din anii 1995-1996, monografiile unor localități din zonă, rezultatele de la admiterea în liceu, publicate, din 2001, de Ministerul Educației și, mai ales, listele de alegători din localitățile Țării Oltului, pentru alegerile locale din acel an, întocmite în iunie 2004 și preluate de la primăriile unităților administrative din zonă);

- cunoașterea, destul de detaliată, a evoluției politico-administrative a zonei studiate și a evoluției rețelei de așezări din Țara Oltului, fie din colecțiile de documente, fie din lucrări publicate de David Prodan, Ștefan Meteș, Nicolae Densusianu, Constantin Stan, Ioan Silviu Nistor, Constantin C. Giurescu, Coriolan Suciș etc., înregistrările statistice din perioada secolelor XVII-XX, la care se adaugă documentarea proprie în arhive și biblioteci din anii 1995-2006).

În aceste condiții, dacă pentru perioada de dinainte de 1500, pentru care documentele permit cunoașterea a puțin peste 100 din antroponimele Țării Oltului, ne vom limita doar la evidențierea primei atestări documentare în zonă a numelui (atât în varianta în care a fost înregistrat atunci, cât și – dacă este posibil – în forma, probabilă, conformă cu specificul limbii române), pentru secolele următoare (XVI-XXI) vom scoate în prim-plan, prin metoda coeficienților de distribuție spațială, repartitia spațială, pe secole, a patronimelor din zonă, iar pentru evoluția crono-spațială, vom utiliza clasificarea ierarhică ascendentă, fie la nivelul așezărilor din Țara Oltului, fie la nivelul decupajului administrativ elementar actual (municipii, orașe, comune). De fapt, pentru unele antroponime (printre cele mai frecvente și în secolele următoare) putem evidenția distribuția spațială la nivel de localități și/sau unități administrative actuale chiar din secolul al XVI-lea, în care procentul de purtători atestați ai numelor trece de 3,3% pe ansamblul zonei studiate. Ponderea în care este acoperit spectrul antro-

ponimic al Țării Oltului în veacurile următoare, prin numărul de purtători ai numelor înregistrate, raportat la totalul populației, este inegală, de la un secol la altul: aproximativ 39,5% – pentru urbariile Țării Făgărașului din veacul al XVII-lea, circa 20% – pentru conscripțiile din secolul următor, doar 8,6%, în cazul antroponimelor înregistrate în veacul al XIX-lea, peste 8,7% – în cazul primei părți a secolului trecut, respectiv circa 84% pentru începutul secolului XXI.

Menționăm că ponderea antroponimelor din secolul al XIX-lea ar putea crește consistent prin accesul, fie prin documentarea directă, fie prin publicarea acestor statistici, la conscripția austriacă din anii 1819-1820, care se găsește, în manuscris, în colecțiile sucursalelor Sibiu, Târgul Mureș și Cluj ale Arhivelor Naționale ale României și, mai ales, în cele ale Arhivelor Statului maghiar de la Budapesta. Chiar și în aceste condiții dispunem de un material documentar consistent, care, în cele mai multe cazuri, constituie un eșantion antroponimic reprezentativ, atât la nivel de localități și unități administrative, cât și la cel al ansamblului zonei studiate.

Pentru secolul XVII cea mai importantă sursă de documentare este reprezentată de „Urbariile Țării Făgărașului”, publicate de David Prodan (unde sunt dați, cu nume și prenume, toți capii de familie, cu copiii lor băieți, asta însemnând aproape jumătate din populația de atunci a Țării Oltului), cuprinzând circa 2100 de nume (cu un total de peste 10400 purtători ai acestor patronime), pentru veacul al XVIII-lea a publicat Ștefan Meteș conscripția austriacă din 1721-1722 (unde apar doar capii de familie și, din calculele de până acum reiese că ar fi cam 20% din totalul populației, având un total de aproape 3000 de nume, purtate de peste 7300 de purtători), iar pentru prima parte a secolului XX, există, pe de-o parte, „Anuarul SOCEC al României Mari”, plus lucrarea lui Ștefan Pașca „Nume de persoană și nume de animale din Țara Oltului”, publicată în 1936 și premiată de Academie, de unde, la o socoteală aproximativă, se acoperă mai mult de 8% din populația interbelică a zonei (cu un total de peste 2700 nume, aparținând unui total de peste 7800 de persoane). Secolul al XIX-lea este reprezentat mai modest, deocamdată și aceasta deoarece, pe de-o parte, conscripția din 1819-1820 s-a publicat doar parțial (tot de Ștefan Meteș), iar Pașca, în cartea lui, unde face trimitere și la atestări mai vechi ale numelor interbelice, citează, mai des, exemple din veacurile XVII și XVIII. Mai există, ca și pentru prima parte a secolului trecut, lucrarea publicată de C. Stan în 1928. Conscripția din 1819-20 există în manuscris la Arhivele Naționale din Sibiu, mai sunt unele pagini în arhivele din Târgul Mureș și din Cluj, iar toată conscripția se găsește în Arhivele Statului de la Budapesta. La un calcul aproximativ, iese și pentru secolul XIX, cam 8% din populație recensată, după nume, cu un total de peste 1500 de patronime, cu date oferite, în bună parte, de Ioan Cavaler de Pușcariu, patronime purtate de peste 5800 de locuitori. Pentru anul 2004, sunt aproape 8600 de nume (unele cu mai multe variante și derivate), pentru peste 90 de așezări, cu un total de peste 96000

de oameni din cei circa 114000, câți locuitori avea zona la recensământul din anul 2002 (adică, aproximativ 84%). Așadar, se reușește acoperirea, cu date statistice relevante, la nivel de localități, pentru o perioadă cuprinsă între 1600 și 2004, ceea ce, pentru spațiul românesc, considerăm noi, este important.

Probleme întâmpinate în activitatea de până acum, legată de patronimele făgărășene: am elaborat un fond de hartă, la nivel comunal, de asemenea am desenat un fond de hartă și la nivel de sat sau oraș, dar în 1600 și ceva sau chiar după 1700, actuala comună Șinca Nouă nu exista. Dacă se lasă în tabel zero, fiindcă nu putem avea date pentru un sat înființat după 1750, înainte de apariția sa, calculatorul va zice (programul Philcarto) că toate numele sunt subreprezentate înainte de apariția localității. Pe de altă parte, din punct de vedere strict teritorial-administrativ, localitatea și, deci, comuna respectivă a apărut, din cauza refuzului unei bune părți a locuitorilor din vechiul sat Șinca (la vremea respectivă, doar unul, azi Șinca Veche) de a trece la greco-catolicism și ei au migrat și au fondat Șinca Nouă. Așa se face că fondul de hartă până în veacul al XVIII-lea va cuprinde actuala comună Șinca Nouă la comuna vecină, Șinca (Șinca Veche). Cel utilizabil pentru evoluția crono-spațială va avea, însă, și mai înainte actuala comună Șinca Nouă, dar, pentru că datele utilizate sunt procentice, se vor copia procentele pentru numele existente în secolele XVII și XVIII la Șinca Veche și în dreptul Șincăi Noi.

Aceeași problemă există, până în 1949, și cu orașul Victoria, care, ca teritoriu, s-a desprins din cel al satului Ucea de Sus, actuala comună Ucea (de fapt, au și apărut în presă știri despre pretențiile ucenilor de a-și recupera pământul expropriat de comuniști după război, fiind revendicat inclusiv terenul de sub Combinatul Chimic, actuala societate comercială Viromet). Și în acest caz, la hărțile pentru fiecare secol, până la al doilea război mondial, la nivel de așezări Ucea de Sus va îngloba, teritorial, actualul areal al orașului Victoria, iar fondul de hartă pentru analiza crono-spațială la nivelul unităților administrative actuale va include și Victoria, cu datele procentuale, pentru perioadele ante-1948, de la comuna Ucea.

De fapt, o problemă asemănătoare apare și când vine vorba de detaliat analiza la nivel de sat sau oraș, deci sub nivelul diviziunilor administrative elementare. Regimul comunist a complicat (sau a simplificat?) situația unora dintre localitățile existente azi. Astfel, până în 1968, au existat Streza- și Oprea-Cârțișoara, Vaida- și Teleki-Recea (numită de comuniști Recea Nouă), Berivoi Mari și Berivoi Mici, Voivodenii Mari și Voivodenii Mici. După 1968 au rămas doar Cârțișoara, Recea, Berivoi și Voivodeni. Până în perioada interbelică, fiindcă existau așezările în cauză, datele puteau fi puse separat pe localitățile ce compun satele actuale. Din păcate, deoarece din listele de alegători nu reiese cine stă în Streza-Cârțișoara și cine în Oprea-Cârțișoara sau în Berivoi Mari, ori în Berivoi Mici, am decis să adunăm datele din perioadele mai vechi pentru ambele foste sate la așezarea actuală.

Totuși, nu am aplicat aceeași regulă și în cazul fostelor localități componente ale Făgărașului. Aces-

ta, până după al doilea război mondial (inclusiv la recensământul din 1956), cuprindea doar localitatea propriu-zisă, fără actualul său cartier de peste Olt, numit Galați, care, până în anii comunismului, a avut statut de comună, separată de oraș. De asemenea, după ce, în 1922, s-a înființat Fabrica de Explosivi Nitramonia, la sud de oraș s-a dezvoltat, treptat, mai rapid după 1945, o colonie muncitorească, ce apare la recensământul din 1956 sub numele de Colonia Combinatului. Totuși, la Făgăraș am decis să păstrăm, separat, atât Făgărașul propriu-zis, cât și Galații și, de când apare în statistici, Colonia Combinatului (deci, după 2000, cu datele antroponimice separate de oraș). Motivul este legat de faptul că, și spațial, Colonia Combinatului este ruptă de oraș, neexistând continuitate de clădiri construite și având, interpusă între ea și oraș, calea ferată ce leagă Sibiul de Brașov. De asemenea, ca și la Victoria, sau Mârșa, Colonia Combinatului a fost, mai mult decât orașul propriu-zis (sau chiar decât Avrigul, declarat oraș în 1989), o arie unde s-au stabilit în deceniile postbelice, mai ales imigranții, atât din satele făgărășene, cât și, în bună măsură, din afara zonei (inclusiv din Moldova sau din Oltenia). Un alt motiv de a lăsa Galații distinct de oraș nu ține doar de faptul că fosta comună este separată de actualul municipiu prin râul Olt, ci și de repetatele acte post-decembriste de... „sabotare” a autorității municipale a Făgărașului, manifestate, ca exemplu, prin desele distrugerii, sau dispariții chiar, ale plăcuței cu inscripția „Făgăraș” de la ieșirea spre nord, din Galați spre Dealul Galaților (pe drumul ce face legătura cu Agnita, Mediaș și Sighișoara). Asta arată, clar, că, deși au fost „retrogradați” de Ceaușescu, la rangul de simplu cartier al Făgărașului, chiar și după circa o jumătate de veac de apartenență la oraș, gălățenii (sau măcar o parte dintre ei) nu se simt „făgărășeni”.

Și o ultimă dilemă: să lucrăm la nivel comunal, mai „grosier”, dar cu mai puține probleme (cele legate de comuna Șinca Nouă și de orașul Victoria), sau la nivel de localități (nivel care are avantajul că este mai detaliat, dar prezintă mai multe inconveniente)?! Așadar, delimitarea arealelor satelor este greu de făcut sau, oricum, poate fi contestată, astfel încât, în cazul în care va fi utilizată, ea are un caracter strict orientativ, fără nicio pretenție de decupaj oficial, nici măcar oficios. Apoi, pe lângă cazul celor 4 sate actuale (Cârțișoara, Recea, Berivoi, Voivodeni), care, până în 1968 erau 8 (a se vedea exemplele de mai sus), există fie așezări care au dispărut în veacurile trecute (aici este mai simplu, deoarece se va însuma populația lor de atunci la satele actuale din apropierea lor), ori așezări apărute după 1918 și, mai ales, după 1945: am pomenit deja de Colonia Combinatului, parte a Făgărașului, dar mai sunt: Mârșa (dependentă de Avrig), Lazaret și Lotrioara (dependente de comuna Boița, care, și ea, până în 2004, a aparținut orașului Tâlmăciu), Măliniș (aparținând comunei Hârșeni), Paltin (de Șinca Nouă, comună desprinsă, tot în 2004, din Poiana Mărului), Vâlcea (pe teritoriul comunei Șinca Veche) sau Viștișoara (dependentă de comuna Viștea). Așezările apărute la jumătatea

secolului XX și dispărute ulterior nici au mai fost menționate. Și aici, ca la orașul Victoria, se vor lua valorile procentuale mai vechi ale așezării din care s-au desprins după război și se vor copia în dreptul lor.

Finalizarea tezaurului antroponimic al Țării Oltului va constitui punctul de plecare pentru declanșarea realizării tezaurului patronimic al României, măcar pentru secolele XVIII-XXI, pentru care există înregistrări documentar statistice (conscriptiile din Transilvania și catagrafiile din Moldova și Țara Românească, din veacurile XVIII-XIX, Anuarul SOCEC al României Mari, publicat în 1925, la nivelul tuturor localităților României interbelice, baza de date a Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date, din cadrul Ministerului de Interne – pentru zilele noastre).

Periodizarea evoluției antroponimelor din zona studiată:

- etapa romană (secolele II-III d.Hr.);
- etapa voievodatului/ducatului făgărășan (secolul XIII);
- etapa apartenenței ducatului făgărășan la Țara Românească (secolele XIV-XV);
- etapa includerii Țării Făgărașului la voievodatul/principatul Transilvaniei (secolele XVI-XVII);
- etapa apartenenței zonei studiate la Imperiul habsburgic/austro-ungar (secolele XVIII-XIX);
- etapa integrării zonei studiate în ansamblul teritorial românesc (secolele XX-XXI).

Perioada romană se caracterizează, în viitoarea Țară a Oltului, printr-o preponderență a numelor romane, semn al puternicei și eficiente asimilări a populației locale, practicate, așa cum o dovedesc și antroponimele (care însumează circa 0,6% din totalul locuitorilor), de numeroși coloniști, aduși atât din părțile occidentale ale Imperiului roman, cât și din cele orientale. Astfel, din vestul Imperiului pare să fie originar cel numit *Avitus Germanus* (*Hoghiz*), în vreme ce patronimul *Suriae* (menționat la *Fântâna*) atestă originea siriană a purtătorului său. Izolat antroponimia din inscripțiile secolelor II-III confirmă și prezența elementului traco-dac – atestat de numele *Besso* (la *Hoghiz*) – dar și așezarea în zona studiată a altor originari din Balcani, mai exact din *Attica* – probată de purtătorii numelor *Atticus*, *Vibius Atticus* (ambele patronime prezente la *Avrig*).

Edictul lui Caracalla (212 d. Hr.), prin care se acorda cetățenia romană tuturor locuitorilor Imperiului și, mai ales, retragerea aureliană, au făcut ca, pe fondul adoptării treptate a creștinismului în lumea carpato-balcanică (realități ce au dus, pe de-o parte, la abandonarea numelor duble/triple, dar și la o înnoire a antroponimiei prin adoptarea a numeroase nume simple, legate de viața creștină și abandonarea unei mari părți din patronimele mai vechi, considerate păgâne), o mare parte a numelor din această perioadă să dispară. Totuși, din înregistrările de mai târziu, datând din Evul Mediu, o parte a antroponimiei traco-daco-romane (inclusiv cu derivate) a supraviețuit: *Negru* – menționat la *Făgăraș* încă din secolul al XIII-lea, cu continuitate și în secolele următoare, până astăzi, *Șerban* – atestat prima dată în Țara Ol-

tului în veacul al XV-lea (*Voivodenii*), *Lup(ul)* – la *Mărgineni*, *Vad*, *Perșani* și *Viștea de Sus*, *Ursul* – prezent în același veac (*Mărginenii*), *Bărbat* (*Drăguș*, *Corbi*), *Frățilă* (*Arpașul de Jos*, *Râușor*), *Bucur* (*Netotul/Gura Văii*), *Cândea* (*Scoreiu*, *Porumbacul de Sus* – aici, în varianta *Cânduleț*), *Cârstea* (*Mândra*), *Medrea* (*Copăcel*), *Ma(i)reș* (*Iași*, *Săsciori*), *Micu* (*Pojorta*), *Șerb* (*Ludișor*) – din secolul al XVI-lea, *Solomon* (*Crihalma*, *Drăguș*, *Sebeș*, *Lisa*, *Ileni*, *Veneția de Jos*, *Porumbacul de Jos*, *Porumbacul de Sus*, *Sărata*, *Scoreiu*, *Berivoi*, *Dejani*, *Sâmbăta de Sus*, *Șinca Veche*, *Ohaba*, *Perșani*, *Beclean* – varianta *Solomoneasa*), *Fătu* (*Comăna de Jos*, *Hârseni*, *Săvăstreni*, *Ludișor*), *Barb(u)* (*Avrig*, *Arpașul de Jos*, *Arpașul de Sus*, *Hârseni*, *Ileni*, *Veneția de Jos*, *Sărata*, *Scoreiu*, *Berivoi*, *Vad*, *Voila*, *Dridif*), *Florea* (*Făgăraș*, *Avrig*, *Cârța*, *Crihalma*, *Hoghiz*, *Bogata Olteană*, *Cuciulata*, *Lisa*, *Ileni*, *Porumbacul de Jos*, *Berivoi*, *Corbi*), *Bunea* (*Mândra*, *Porumbacul de Jos*, *Porumbacul de Sus*, *Săvăstreni*), *Mușat* (*Beclean*, *Mândra*, *Porumbacul de Jos*, *Sâmbăta de Sus*, *Șinca Veche*, *Sâmbăta de Jos*), *Frate/Frat(u)* (*Berivoi*, *Vad*), *Avram* (*Avrig*, *Bradul*, *Cuciulata*, *Ohaba*, *Ucea de Sus*), *Frâncu* (*Beclean*, *Comăna de Jos*, *Porumbacul de Jos* – în această așezare apare și forma *Frâncoale*, iar la *Veneția de Jos* – *Frânculea*), *Codrea* (*Arpașul de Jos*, *Drăguș*, *Mândra*), *Crăciun* (*Crihalma*, *Sebeș*, *Sărata*, *Berivoi*, *Săvăstreni*, *Hălmeag*, *Porcești/Turnul Roșu*, *Viștea de Jos*, *Comăna de Jos* – în această așezare: *Crăciuneasa*), *Băcilă* (*Ucea de Jos*, *Corbi*, *Ucea de Jos*, *Viștea de Jos*, *Voila*, *Ludișor*), *David* (*Făgăraș*, *Avrig*, *Noul Român*, *Cârța*, *Scoreiu*), *Grasea* (*Părău*, *Porumbacul de Jos* – aici apare și forma *Grasu*), *Iepure* (*Copăcel*, *Râușor*, *Toderița*, *Porumbacul de Jos*), *Iedu* (*Drăguș*, *Netotul/Gura Văii*, *Ucea de Jos*), *Alb* (*Avrig*, *Boița*, *Toderița*, *Bucium*, *Viștea de Jos*), *Urd(e)a* (*Grid*, *Ohaba*), *Ureche* (*Mărgineni*, *Netotul/Gura Văii*), *Floc* (*Pojorta*, *Sâmbăta de Jos*), *Adam* (*Glâmboaca*, *Șercaia*, *Ungra*), *Omul* (*Lupșa*, *Râușor*), *Căpățână* (*Comăna de Jos*, *Porumbacul de Jos*, *Scoreiu*, *Sebeșul de Jos*, *Viștea de Jos*, *Ucea de Jos* – în ultima localitate: *Căpățâneasa*), *Pasăre* (*Veneția de Jos*), *Pescar* (*Drăguș*, *Lisa*, *Porumbacul de Jos*, iar la *Beclean* apare forma *Pescairul*), *Purice* (*Comăna de Jos*, *Porcești/Turnul Roșu*, *Ucea de Jos*), *Rotar* (*Avrig*, *Râușor*, *Porumbacul de Jos*, *Scoreiu*, *Dejani*, în vreme ce la *Galați* apărea forma *Rutarul*), *Copacea* (*Veneția de Jos*, *Veneția de Jos*, *Porumbacul de Jos*), *Lungu* (*Arpașul de Jos*, *Cuciulata*, *Racovița*, *Viștea de Jos*, iar la *Dridif* – *Lunguț* sau *Lungoci*), *Morar* (*Avrig*, *Arpașul de Jos*, *Arpașul de Jos*, *Cârța*, *Comăna de Jos*, *Drăguș*, *Lisa*, *Mândra*, *Ileni*, *Toderița*, *Veneția de Jos*, *Porumbacul de Jos*, *Colun*, *Sărata*, *Scoreiu*, *Racovița*, *Recea*, *Berivoi*, *Porcești/Turnul Roșu*, *Ucea de Jos*, *Ucea de Jos*, *Viștea de Jos*, *Beșimbac/Olteț*, *Dridif*), *Peptea* (*Ileni*, *Recea*), *Șalar* (*Bogata Olteană*, *Ileni*, *Voila*, la *Ucea de Jos* fiind consemnată forma *Șalairul*), *Hulpe* (*Beclean*, *Breaza*), *Moise* (*Comăna de Jos*, *Lisa*, *Drăguș*) – toate din secolul al XVII-lea.

Mențiuni speciale merită numele *Judele* – atestat continuu din secolele XVI-XVII (primele mențiuni – la

Arpașul de Jos, Hârseni, Mărgineni, Scoreiu) și *Județul* – menționat în veacul al XVI-lea (la *Râușor*), ambele atestând continuitatea instituțiilor daco-romane moștenite de români (*judele* satului, respectiv *județul* – cu sensul, inițial de *judecător*, transferat apoi spre cel de unitate administrativă arondată unui asemenea judecător). Adăugăm și supranumele *Juratu* – atestat în secolul al XVIII-lea la *Corbi* – și *Jurel* – amintit în aceeași vreme la *Ileni*, ambele făcând trimitere la jurații componenți ai scaunelor inferioare de judecată din Țara Oltului, scaune menționate de documentele vremii la *Făgăraș* (două – unul doar pentru orășeni), *Porumbacul de Jos, Comăna de Jos, Șercaia și Beclean* (Șt. Meteș, 1935, XXXI). De asemenea, patronimul *Lungul* – amintit prima dată în zona studiată în secolul al XVII-lea (re)face legătura cu anticul cognomen *Longus* (atestat la *Avrig* în perioada romană).

Asupra romanității numelor de persoană românești s-au pronunțat mai mulți specialiști (Domnița Tomescu, 2001, 30-31). Conservarea moștenirii daco-romane în antroponimia Țării Oltului se evidențiază, după autoarea menționată, prin:

- grade de rudenie: *Bărbat, Fătu, Frate/Fratu/Frățilă, Sora, Geamăn*;
- părți ale corpului uman și animal: *Barbă, Bucea/Bucilă/Bucelea, Căpățână, Nasu, Pântece, Peptea, Picioarea, Țeastă, Ureche*;
- culori: *Alb, Negru, Gălbincea, Roșu*;
- calități și defecte (mai ales fizice): *Bunea, Frumoasa, Grasea/Grasu, Grosu, Lungu, Mareș, Mutu, Orbu/Orbea, Scurtu/Scurta, Sterpu, Strâmbu, Surdu, Șchiopu*;
- stare de sănătate (boli): *Râie*;
- animale domestice și sălbatice: *Bou, Cerbu, Iepure, Ied, Lupu, Oaie, Porcu/Porcea/Porcelea, Purcel/Purcelea, Ursu, Vacă/Văcoaie/Văcuță, Hulpe/Hulpan/Hulpaș*;
- păsări: *Cucu, Pasăre, Porumb, Sturza*;
- insecte: *Muscoale, Purice*;
- plante, fructe: *Brad, Ceapă, Cireș/Cireșelea/Cireășca, Copaciu/Copacea, Gorun, Plopea, Prună*;
- fenomene naturale: *Norea/Nourel, Brumar*;
- sărbători creștine: *Crăciun/Crăciuneasa, Paștea*;
- membri ai unor grupuri etnice (popoare): *Aleman, Frâncu*;
- stări sociale, meserii/profesii: *Șerban, Șerb, Păcurar, Pescar, Preoteasa/Preutesi, Morar, Rotar, Șalar*.

Toate aceste patronime (și multe altele, deoarece lista este bogată, dar nu are un caracter exhaustiv) se adaugă celor derivate din nume de botez creștine, de proveniență diferită, cele mai multe de origine ebraică și grecească, transformate treptat, în antroponimia românească (și, implicit, în cea făgărașeană) în supranume medievale, devenite nume de familie, începând cu epoca modernă. Dintre acestea amintim (doar formele atestate în Țara Oltului): *Avram, Irimie, Ilie, Pătru, Ion, Matei, Toma, Gavril(ă), Iosif, Achim/Chima, Solomon, Moise*. O parte dintre acestea vor intra în onomastica românească, pe cale

cultă: *Adam, Macavei, Manase, Rebeca/Reveica*.

Alte patronime sunt preluate din Noul Testament: *Andrei, Filip*, sau vin dintre numele grecești de proveniență laică, fixate în conștiința creștină, prin martiri din secolele III-IV: *Vasile, Dumitru, Gheorghe, Nicolae*, cu numeroase variante și derivate. Alte nume laice, de origine latină, s-au conservat deoarece au fost purtate de evangheliști, sfinți sau martiri, în primele secole ale erei creștine: *Marcu* (dintre prenume), *Giulea* (dintre numele gentilice), *Cândea, Constantin, Luca, Martin, Maxim* (dintre cognomene latine). Unele dintre aceste patronime dovedesc, prin forma lor, evoluția directă din varianta atestată în perioada romană: *Barbu, Medrea, Giurgi(u), Nicoară*. Adăugăm la acestea influențele onomastice culte, mai ales de proveniență greacă, manifestate prin continuitatea apartenenței spațiului carpato-balcanic la sfera de influență politico-religioasă a Constantinopolului, începând chiar din secolul al IV-lea: *Teodor/Toader/Tudor, Alexandru/Sandu/Șandru, Grigorie, Ștefan, Macarie, Tănas(i)e, Nichifor, Năstase, Chiriac, Nistor*.

Este necesar de remarcat faptul, ca o particularitate a Țării Oltului, atestată atât de lingviști (Ștefan Pașca) sau geografi (Ion Conea), numărul și frecvența mare a patronimelor având originea în Vechiul Testament: *Avram, Achim, Iosif, Moise, Solomon*, aspect notat și la aromâni, de Beniamin din Tudela, care notează, în anul 1170: „Datinele creștinești le țin și se cheamă cu nume evreiești” (Th. Capidan, 1942, 66).

Din perioada migrațiilor, pentru care se constată absența unor mențiuni documentar-onomastice, presupunem că influența germanică a putut lăsa (și) în onomastica zonei pe *Aldea*, idee susținută de C. Diclescu și de N. A. Constantinescu. O probabilă influență carolingiană, manifestată poate prin emigrarea unor foști supuși ai Imperiului creat de Carol cel Mare (secolele VIII-IX) se regăsește prin patronimele *Cârlea*, poate și *Frâncu*.

Aproximativ din aceeași perioadă datează și durabila, și masiva influență slavă, care a dus nu doar la adoptarea, ci și la adaptarea la specificul românesc a numeroase patronime. Deja această influență este vizibilă de la primele mențiuni documentar-onomastice medievale: *Stoia* – din secolul al XIII-lea, *Baicul, Borcea, Stanciu, Vulc, Vlad* – din veacul al XIV-lea, *Radul, Stan, Stoica* – din secolul al XV-lea, *Bălan, Bălaș, Balea, Balotă, Bogdan, Ciora, Clucea, Danciul, Dobrilă, Dobrin, Dragomir, Idomir, Iancu, Ivan, Iuga, Milea, Neagoe, Neagu, Oprea, Opriș, Penciu, Popa, Stanislav, Stroia, Șterca, Vladimir, Voican* – din secolul al XVI-lea etc. Tot cu o presupusă origine slavă ar putea fi și patronimul *Mailat*, atestat și el de la primele mențiuni onomastice medievale (secolul al XIII-lea), care pare să fi evoluat din *moj+Vlad*, dar asupra acestui aspect lucrurile sunt departe de o clarificare mulțumitoare (Șt. Pașca, 1936, 273).

Pe de altă parte, începând din secolul al XI-lea (până în al XIII-lea) s-a manifestat și o influență cumană, mai puțin prezentă în onomastică, dar, prin numele rămase, de o vizibilă notorietate, atât în spațiul sud-transilvan (Țara Oltului, Țara Hațegului), cât și în cel munteano-oltean, prin antroponimul *Basarab(ă)*. Se adaugă,

în zona studiată, *Talabă*, precum și numeroasele variante și derivate de la numele cumanilor, în formele *Coman/Comșa*, formate pe teren lingvistic românesc.

Izolată apar și alte influențe medievale, cum ar fi cea armeană, așa cum afirmă V. Bogrea, manifestată, probabil, în cazul numelui *Teț*, atestat încă din veacul al XIII-lea (Șt. Pașca, 1936, 341).

Începând din veacul al XIII-lea, în care stăpânirea maghiară, în efortul său de a subordona întreaga Transilvanie, atinge linia Oltului, intrând în contact cu voievodatul făgărășean, datează și influențele onomastice ungurești. Regalitatea maghiară a organizat și colonizarea cu „oaspeți” germani, numiți sași, atestați, după 1400 și antroponimic. În aceste condiții, pe de-o parte, apar antroponime maghiare (*Bornemisza, Ispan, Nadasdy, Nemes* și altele) și germane (*Michael, Werner*, etc), dar, sub influența administrației Regatului sau/și a voievodatului/principatului ardelean, condus de lideri maghiarofoni, are loc, mai ales după 1500, modificarea fonetică, deformarea multor nume românești sau chiar traducerea lor (și chiar a celor germane) în maghiară: *Bucătaru* devine *Szakács*, apoi, românizat, *Socaciu/Sucaciu*, *Beclereanu* devine *Beklen/Bethlen*, *Vizitiu* este tradus în *Kocsis*, apoi, în românește, *Cociș(iu)* etc. Probabil, unele patronime care arată originea geografică, în „haină” maghiară, reprezintă traduceri după forme românești: *Fogarasi, Pitesdi, Marosi* (calchieri după numele *Făgărășanu, Piteșteanu, Mureșanu*) sau germane: *Kissinki* (traducere maghiară a unui *Kleinschenker*). După ce Transilvania a devenit mare principat în componența Imperiului habsburgic, la modificările produse de administrația regală sau/și a principatului ardelean, s-a adăugat și impactul funcționarilor imperiali, manifestat până la primul război mondial. Din secolul al XIX-lea, în cadrul efortului de modernizare a societății românești, și-au pus amprenta asupra antroponimiei făgărășene și inițiativele fruntașilor ardeleni și, după 1918, administrația statului român (alături de formele nearticulate *Ciorogar, Murășan/Mureșan, Păcurar* impuse din vremea administrației austro-ungare, apar, pe lângă cele normale, *Ciorogaru, Mureșanu, Păcuraru* și cele de influență latinizantă, ardeleană, *Ciorogariu, Murășian/Mureșian, Păcurariu*, dar și unele datorate erorilor funcționarilor: *Pacurar, Pacurariu, Pacuraru*).

Evoluția patronimelor din Țara Oltului (sec II-XXI)

Antroponimele consemnate în perioada romană sunt în număr de 23, dintre care 21 sunt nume duble, iar două – nume triple, aceste patronime fiind purtate de 25 locuitori (reprezentând 0,58% din populația zonei). Inscriptiile din această epocă lasă să se întrevadă atât colonizarea unor traci balcanici, din tribul *bessilor*, cât și așezarea unor coloniști romani veniți atât din părțile occidentale (Germania), cât și din cele orientale (Attica, Siria).

După retragerea aureliană, populația locală a rămas pe loc, cei care au urmat chemarea imperială de reșezare la sud de Dunăre fiind oficialii (din cadrul armatei și al aparatului administrativ). Onomastica daco-romană se simplifică, încă din veacul al III-lea,

urmăre atâr a edictului lui Caracalla, cât și a oficializării creștinismului, fapte ce duc la dispariția unei mari părți a numelor din perioada romană. Mileniul migrațiilor își pune și el amprenta, prin influențele germanice, cumane, armenie și, mai ales, slave. Pătrunderea în sudul Transilvaniei a regalității maghiare (prima parte a secolului al XIII-lea) aduce cu sine și onomastică ungară, dar și germană, purtată de coloniștii sași.

Astfel, odată cu contactul Regatului maghiar cu Țara Oltului, reapar însemnările ce cuprind onomastica locală. În secolul al XIII-lea am consemnat doar 11 patronime, purtate de 13 locuitori ai zonei (totalizând 0,26% din populație). Printre acestea, trei antroponime de notorietate – *Basarab* (de origine cumăna), *Mailat* (fiecare având, în secolele următoare, rezonanțe voievodale, fie în Țara Românească, fie în Transilvania, precum și nume) și *Negru*, nume sub care este recunoscut legendarul descălecător al voievodatului de la sud de Carpați.

În secolul următor, numărul înregistrărilor crește, ajungându-se la 24 patronime cu 34 de purtători (însumând 0,52% din populație). Alături de *Mailat*, sunt menționate, pentru prima dată, alte 4 nume ce se vor situa, după 1500, măcar o dată, printre primele 10 patronime făgărășene: *Stanciu, Vlad, Costea* și *Vulc*.

În veacul al XV-lea, în care, ca și în ultimele decenii ale precedentului, cea mai mare parte a zonei studiate a făcut parte din Țara Românească, au fost consemnate 54 de supranume, cu 118 purtători (însumând 1,16% din populația zonei). Se adaugă la numele situate măcar o dată printre primele 10, *Radu, Boier, Roman, Aldea, Stoica* și *Șerban*.

Secolul al XVI-lea nu este doar cel în care se consolidează tendințele de integrare, ca domeniu feudal, a Țării Făgărășului în principatul Transilvaniei, ci și primul veac în care onomastica făgărășeană deține atât un număr și un procent însemnat din totalul populației acelor vremuri (248 nume, purtate de 457 locuitori, reprezentând 3,32 din populație), cât și o acoperire considerabilă, la nivel de așezări (58 din cele 79 existente atunci). Este și motivul pentru care am decis că putem lua în considerare și un clasament al celor mai frecvente patronime, care, la nivelul acestui veac, arată astfel: *Comșa, Boier, Stoica, Coman, Radu, Vlad, Popa, Aldea, Stanciu* și *Mailat*. Purtătorii acestor nume totalizează 22,7% din ansamblul antroponimiei făgărășene din acest secol.

Secolul următor aduce un salt și mai mare, în bună măsură ca urmare a urbariilor realizate de administrația princiară. Acest lucru face ca numărul antroponimelor înregistrate să totalizeze 10425 (reprezentând 39,49% din populația zonei). Până la începutul mileniului al III-lea, acesta este cel mai consistent grup de antroponime recenzate în Țara Oltului. Clasamentul primelor 10 nume arată în felul următor: *Muntean, Popa, Sărac, Boier, Costea, Vlad, Stoica, Morar, Bârsan* și *Comșa*. În total, aceste patronime aparțin la o sumă de 11,6% din purtătorii de nume consemnate în veacul al XVII-lea.

După instaurarea administrației habsburgice în Transilvania (1699), înregistrările statistice rămân la fel de riguroase, dar, dacă administrația principa-

tului consemnase atât capii de familie, cât și copiii de sex masculin, funcționarii imperiali s-au limitat doar la capii de familie. Datele oferite de conscripțiile austriece din secolul al XVIII-lea sunt completate, în mare măsură, de referințele adunate de Ștefan Pașca (1936). În consecință, au fost înregistrate 7317 nume de persoane (19,85% din totalul locuitorilor). Ierarhia primelor 10 cele mai frecvente nume include: *Muntean, Popa, Boier, Radu, Morar, Lup, Stoica, Sărac, Oancea și Bârsan*. Toate aceste nume reprezintă aproape 9% din totalul antroponimelor recensate.

Pe lângă datele parțiale ale conscripțiilor austriece din secolul următor, o bună parte din informația antroponimică a fost adunată și publicată de Ioan Cavaler de Pușcariu. Pe ansamblul zonei, ponderea antroponimelor recensate continuă se scada (doar 8,55%), ca și numărul total de purtători ai acestor patronime: 5817. Pe baza acestor informații, primele 10 antroponime sunt: *Popa, Boier, Vulc, Taflan, Stoica, Făgărășan, Bogdan, Cornea, Dobrilă și Streza*. Purtătorii acestor nume însumează 15,7% din totalul antroponimiei făgărășene a secolului al XIX-lea.

Cea mai mare parte a informației onomastice pentru veacul al XX-lea provine fie din *Anuarul SOCEC al României Mari*, fie din lucrarea realizată de Ștefan Pașca, pe baza documentării în satele Țării Oltului, ambele lucrări fiind publicate în perioada interbelică. Atât numărul total de purtători ai numelor înregistrate (7827), cât și ponderea acestora din totalul populației (8,73%), au crescut ușor. Ierarhia celor mai frecvente nume a suferit unele schimbări, fiind reprezentată de antroponimele *Popa, Stoica, Boier, Florea, Muntean, Vlad, Roman, Șerban, Morar și Bârsan*. Totalitatea purtătorilor acestor nume reprezintă 7,28% din ansamblul antroponimelor interbelice.

La începutul mileniului al treilea a fost colectată cea mai consistentă informație onomastică accesibilă până acum: cu prilejul unei documentări la teren, în iunie 2004, am adunat listele electorale din toate localitățile Țării Oltului, însumând 96186 purtători ai antroponimelor făgărășene (83,82% din populația totală). Primele 10 antroponime sunt: *Popa, Stoica, Muntean, Căldărar, Florea, Cornea, Moldovan, Vlad, Grancea și Șerban*. Purtătorii acestor nume adună 7,29% din ansamblul antroponimic al zonei.

Prezentăm, în cele ce urmează, în sinteză, distribuția crono-spațială a acestor nume, pentru perioada de după anul 1500, atât la nivel de localități, cât și la cel al unităților administrative elementare actuale (municipii, orașe, comune).

Astfel, așa cum se observă în *figura 1*, cele mai frecvente nume, prezente măcar o dată între primele 10, începând cu secolul al XVI-lea (de când atestările documentar-statistice ale patronimelor din Țara Oltului se îndesesc, acoperind peste două treimi din așezările zonei studiate) se regăsesc, continuu, mai cu seamă în satele din sudul zonei studiate (*Arpașul de Sus, Ucea de Sus* – cu *Victoria, Viștea de Sus, Lisa, Dejani, Recea, Hârseni, Mărgineni*), mai rar în nord (*Scoreiu, Arpașul de Jos, Olteț, Sâmbăta de Jos, Râușor, Mândra*) sau în nord-est (*Comăna de Jos*). Acest grup este întregit de localitățile unde cele

mai frecvente nume sunt atestate peste medie după 1600, așezări situate în sudul și în centrul zonei – *Turnul Roșu, Porumbacul de Sus, Drăguș, Breaza, Gura Văii, Săvăstreni, Berivoi, Ileni, Sebeș, Șercăița, Șinca Veche, Grid, Veneția de Jos*), dar prezente și în nord-est – *Veneția de Jos, Bogata Olteană* – și chiar și pe linia Oltului: *Crihalma, Dridif, Rucăr, Feldioara*. Un alt grup de așezări se înscrie, în general, pe aceeași linie, dar cu o prezență ușor sub medie a acestor antroponime în secolul al XIX-lea – *Sărata, Cârțișoara, Ucea de Jos, Corbi, Viștea de Jos, Sâmbăta de Sus, Voivodeni, Voila, Ludișor, Luța, Beclean, Săsciori, Copăcel, Bucium, Ohaba, Toderița, Perșani, Veneția de Sus și Cuciulata*.

În celelalte așezări ale zonei – reprezentând circa o treime din total – antroponimele cele mai frecvente se regăsesc sub media Țării Oltului. Cele mai multe se regăsesc în partea vestică (*Avrigul*, cu toate localitățile componente, *Racovița, Boița* – cu toate satele, *Sebeșul de Jos*), pe linia Oltului (inclusiv *Făgărașul*) și în est (*Vâlcea, Șinca Nouă, Veneția de Sus, Lupșa*).

Situația se prezintă asemănător la nivelul unităților administrative elementare. Astfel, în grupul comunelor în care patronimele cele mai atestate în ultimele cinci secole se regăsesc peste medie intră multe dintre cele situate în partea centrală a Țării Oltului: *Porumbacul de Jos, Arpașul de Jos, Ucea* (cu *Victoria*), *Viștea, Lisa, Recea, Hârseni și Mândra*. După anul 1700, acestui nucleu i se alătură *Părăul*. După cum vom remarca din figura de mai jos, mai mult de o treime din unitățile administrative făgărășene cuprind aceste patronime cu valori apropiate de medie (dar situate sub ea, mai ales în perioada 1600-1900). Acestea se regăsesc mai ales în jumătatea estică a Țării Oltului – *Hoghiz, Comăna, Șercaia, Șinca, Șinca Nouă, Făgăraș, Beclean, Voila, Sâmbăta de Sus*, la care se adaugă, din partea occidentală, *Cârțișoara*.

În fine, în câteva unități administrative, valorile care evidențiază aceste nume făgărășene frecvente se regăsesc constant sub media zonală pe tot intervalul analizat. Acestea se localizează mai ales în treimea vestică – *Boița, Turnul Roșu, Racovița, Avrig, Cârța* – fiind atestate izolat în rest – *Drăguș, Ungra*.

Concluzii

Așadar, precizăm că, în acest stadiu al cercetării, concluziile noastre au un caracter preliminar. Totuși, putem evidenția câteva aspecte, pe baza materialului documentar-statistic prelucrat și analizat și a cartografierii incomplete (la nivel de localitate, respectiv de unitate administrativă elementară) a antroponimelor făgărășene.

Astfel, se remarcă o preponderență a antroponimiei daco-romane în perioada apartenenței zonei studiate la Dacia romană. Aproape toate patronimele din această perioadă au dispărut însă (fenomen constatat și în alte arii romanizate) atât ca urmare a retragerii armatei și administrației imperiale (în anii 271-275 d.Hr.), cât, mai cu seamă, în urma pătrunderii creștinismului ca nouă religie în teritoriul de la nord de Dunăre. Acest ultim fapt a dus la înlocuirea

[illegible][illegible]

vechilor nume daco-romane cu patronime preluate din calendarul creștin (nume de apostoli, martiri ai primelor secole ale creștinismului, patronime din calendarul bisericesc), care se regăsesc, ulterior, în toate atestările documentare din zonă, până astăzi.

Începând cu secolul al XIII-lea reapar atestările documentare ale antroponimelor făgărășene. Deși unele din patronimele prezente în primele atestări (*Basarab*, *Mailat*) nu și-au păstrat importanța, ele au supraviețuit, izolat, până în zilele noastre.

Cele mai însemnate nume din zona studiată au manifestat, în general, o remarcabilă stabilitate, atât în ceea ce privește repartitia spațială și frecvența, cât și în privința formelor atestate. Dintre ele se remarcă *Popa*, *Stoica* și *Boier*. Primele două se regăsesc continuu, după 1500, printre cele mai frecvente nume făgărășene, în vreme ce ultimul – probând însemnătatea prezentei instituției *boierilor făgărășeni* – a intrat în declin numeric abia în ultima parte a secolului trecut.

Legat de acest aspect, este de relevat și preponderența covârșitoare pe care o dețin patronimele românești, indiferent că ele vin din evoluția limbii române, ca idiom romanic (*Roman*, *Șerban*, *Boier*, *Muntean*, *Bârsan*, *Moldovan*, *Făgărășan*, *Morar*, *Lungu*, *Negru*, *Lup*, *Florea*, *Cornea* etc.), fie că au pătruns în sistemul antroponimic românesc în urma contactelor cu germanicii (probabil, *Aldea*), cumanii (*Basarab*), maghiarii (*Socaciu*, *Cociș*) și, mai ales, cu slavii (*Stanciu*, *Vlad*, *Vulc*, *Radu*, *Stoica*, *Bogdan*, *Dobrilă*).

Definitivarea cartografiei patronimelor din Țara Oltului și depășirea problemelor de ordin metodologic vor reprezenta punctul de plecare în realizarea *Tezaurului antroponimic românesc*, pentru o perioadă care va acoperi (din păcate, inegal) ultimele circa două secole ale evoluției ținuturilor românești, iar din punct de vedere spațial, toate regiunile locuite de români aflate, fie și temporar, sub administrație românească.

Bibliografie

1. Ackner Michael J., Müller Friederich (1865), *Die Römischen Inschriften in Dacien*, Verlag von Tendler & Comp., Wien.
2. Bogdan Ioan (1902), *Documente și regeste privitoare la relațiile Țării Rumânești cu Brașovul și Ungaria în secolul XV și XVI*, Atelierul Grafic I V SO-CECU, București.
3. Bogdan Ioan (1905), *Relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în secolul XV și XVI*, vol. I 1413-1508, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, București.
4. Constantinescu N. A. (1963), *Dicționar onomastic românesc*, Editura Academiei, București.
5. Densusianu Nicolae (1885), *Monumente pentru istoria Țării Făgărășului*, Tipografia Academiei Române, București.
6. Drăganu Nicolae (1933), *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomastice*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, București.
7. Meteș Ștefan (1935), *Situația economică a românilor din țara Făgărășului*, Cluj.
8. Panaitescu Petre P. (1938), *Documentele Țării Românești. I. Documente interne (1369-1490)*, Fun-

dația Regele Carol I, București.

9. Pașca Ștefan (1936), *Nume de persoană și nume de animale din Țara Oltului*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, București.

10. Prodan David (1970), *Urbariile Țării Făgărășului*, Editura Academiei, București.

11. Pușcariu Ioan (1892), *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, Sibiu.

12. Pușcariu Ioan (1907), *Fragmente istorice despre boierii din Țara Făgărășului*, Sibiu.

13. Russu Ion Ioșif (1943), *Onomasticon Daciae*, Tipografia „Cartea Românească din Cluj”, Sibiu.

14. Săsărman Mihai Vlad Vasile (2013), *Onomasticon Provinciae Daciae*, Cluj.

15. Stan Constantin (1928), *Școala poporană din Făgărăș și depe Târnave*, vol. I. *Făgărășul*, Sibiu.

16. Tocilescu Gr. G. (1931), *534 documente slavo-române din Țara Românească și Moldova privitoare la legăturile cu Ardealul 1346-1603*, Cartea Românească, București.

17. Tomescu Domnița (2001), *Numele de persoană la români. Perspectivă istorică*, Editura Univers Enciclopedic, București.

18. Veress Andrei (1914), *Acta et epistolae relationum Transylvaniae Hungariaeque cum Moldavia et Valachia/Akták és levelek Erdély- és Magyarországgal Moldovával és Havasalföldével való viszonyához, I (1468-1540)*, Kolozsvár-Budapest

19. Veress Andrei (1929-1939), *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol. I-XI (1527-1690), Editura Cartea Românească, București.

20.*** (1925), *Anuarul SOCEC al României Mari*, vol. II, Editura SOCEC & Co., Soc. Anon., București.

21.*** (1951-1953), *Documente privitoare la istoria României. C. Transilvania (1075-1350)*, Editura Academiei, București.

22.*** (1977-2002), *Documenta Romaniae Historica. C. Transilvania (1351-1375)*, vol. X-XIV, Editura Academiei, București.

23.*** (1875-1898), *Erdélyi Országgyűlési Emlékek*, vol. I-XXI (1540-1699), Budapest.

24.*** (1975-2001), *Inscriptiones Daciae Romanae*, vol. I-III, Editura Academiei, București.

25.*** (2004), *Listele electorale pentru alegerile locale*, Primăriile unităților administrative din Țara Oltului: municipiul Făgărăș, orașele Avrig, Victoria, comunele Arpașul de Jos, Beclean, Boița, Cârța, Cârțișoara, Comăna, Drăguș, Hârseni, Hoghiz, Lisa, Mândra, Părău, Porumbacul de Jos, Racovița, Recea, Sâmbăta de Sus, Șercaia, Șinca, Șinca Nouă, Turnul Roșu, Ucea, Ungra, Viștea, Voila.

26.*** (1886-1999), *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt*, vol. I-IX, Brașov/Kronstadt.

27.*** (1895-1999), *Székely Oklevéltár*, vol. I-VI, 1204-1776, Cluj/Kolozsvár.

28.*** (1892-1991), *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, vol. I-VII, 1191-1486, Sibiu/Hermannstadt-București.

<http://edh-www.adw.uni-heidelberg.de/home>, 15.10.2013-10.05.2014